

Stanowisko Samorządu Województwa w sprawie zmiany ustawy Prawo Wodne.

Samorząd Województwa, po szczegółowej analizie przekazanego pod obrady Komitetu Stałego Rady Ministrów projektu nowelizacji ustawy Prawo Wodne negatywnie opiniuje rozwiązania proponowane do wprowadzenia przedmiotową nowelizacją, ze względu na szereg argumentów przemawiających za błędną retoryką i niebezpieczeństwem jakie proponowane zmiany generują.

W pierwszej kolejności należy wskazać na fakt, że koszty reformy gospodarki wodnej proponowane w projekcie zostają w pełni przeniesione na społeczeństwo, poprzez wprowadzenie szeregu opłat za korzystanie z wody, mając charakter obciążeń fiskalnych. Jednocześnie wskazuje się, że obowiązek wprowadzenia opłat za korzystanie z wody jest uwarunkowany zapisami Ramowej Dyrektywy Wodnej, jednak ich wysokość proponowana przez administrację rządową w rażący sposób odbiega od wysokości dochodów jakie z korzystania z zasobów wodnych uzyskują podmioty oraz osoby fizyczne, których źródłem utrzymania jest właśnie szeroko rozumiane korzystanie z nich, czyniąc ich działalność nieopłacalną. Komisja Europejska obligując kraje wspólnoty, w tym Polskę, do wprowadzenia opłat za korzystanie z wody w jednoznaczny sposób wskazuje, że ich wysokość musi być adekwatna do warunków panujących w każdym z Państw członkowskich. W tym miejscu należy wskazać dla przykładu i ku przestrodze, że wprowadzenie podobnych regulacji w Irlandii, z relatywnie niższymi stawkami za korzystanie z wód, skutkowało wybuchami protestów społecznych na dużą skalę. Tymczasem zaproponowane przez rząd wysokości opłat świadczą o tym, że będą one najważniejszym źródłem utrzymania infrastruktury hydrotechnicznej w naszym kraju, obciążając jednocześnie obywateli w sposób nieproporcjonalny do poziomu korzystania przez nich z usług wodnych. Tym samym stwierdzić należy, że zapisy przedmiotowego projektu nowelizacji ustawy Prawo Wodne prowadzą do wyzbycia się odpowiedzialności za finansowanie gospodarki wodnej przez stronę rządową, przenosząc ją na społeczeństwo i funkcjonujących w nim właścicieli małych firm prowadzących między innymi działalność rolniczą, gospodarstwa rybackie czy małe elektrownie wodne.

Jedynie dla zobrazowania skali proponowanej zmiany wskazuje się, że zgodnie z przeprowadzonymi przez samorząd prognozami, bazując na stawkach wskazanych w projekcie nowelizacji ustawy prawo wodne, w przypadku opłaty za usługę wodną polegającą na nawodnieniu terenów użytkowanych rolniczo, opłata za nawodnienie jednego hektara może przekroczyć kwotę 1200 zł rocznie, co stanowić będzie znaczące obciążenie już dla rolnika o niewielkim zakresie

działalności, nie wspominając o większych przedsiębiorstwach gospodarujących tysiącami hektarów, dla których opłaty roczne sięgać będą milionów złotych. Pomijając już wyżej wymienionych, to biorąc pod uwagę podobne obciążenia dla użytkowników stawów rybnych, czy elektrowni wodnych, należy spodziewać się, że proponowane zmiany, w postaci wyższych podatków czy też cen żywności odczuje każdy obywatel. Może to mieć również wpływ na poziom zatrudnienia w małych miejscowościach, ponieważ już w tej chwili pojawiają się poważne opinie o konieczności zamykania wielu przedsiębiorstw bazujących na funkcjonowaniu stawów rybnych, czy małych elektrowni wodnych, w przypadku wprowadzenia dodatkowych opłat na taką skalę.

Kolejnym, równie istotnym argumentem przemawiającym za negatywną oceną proponowanej nowelizacji, jest fakt całkowitego ograniczenia w projekcie ustawy wpływu samorządów terytorialnych na politykę regionalną w obszarze gospodarki wodnej, poprzez centralizację zarządzania zasobami wodnymi, czego wynikiem będzie brak możliwości realizacji strategii rozwoju regionalnego. W szczególności proponowane regulacje uniemożliwiają kształtowanie polityki wodnej w zakresie gospodarowania wodą na potrzeby rolnictwa (kompetencje te traci również Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Ten element reformy jest najbardziej istotny dla Samorządu Województwa, bowiem dzięki zrealizowanym inwestycjom i prowadzonym pracom utrzymaniowym za łączną kwotę prawie 600 mln zł, od roku 1998, czyli od momentu przeprowadzonej z olbrzymim sukcesem reformy samorządowej, podniesiono poziom bezpieczeństwa powodziowego całego naszego regionu – regionu, w którym Marszałek Województwa administruje jedną z największych, spośród województw, ilością cieków i urządzeń melioracji wodnych podstawowych, w tym w szczególności:

- Rzeki uregulowane i kanały: 5 083 km
- Rzeki nieuregulowane: 1 696 km
- Wały przeciwpowodziowe: 564 km
- Stacje pomp: 134 szt.
- Zbiorniki: 14 szt.
- Jeziora: 465 szt.

Wykonanie zadań powierzonych Samorządowi Województwa i przez tą jednostkę kreowanych doprowadziło do sytuacji, w której mieszkańcy naszego regionu nie muszą się już obawiać takich katastrof jak ta z 1997 roku.

Do najistotniejszych zrealizowanych inwestycji zaliczyć możemy zabezpieczenie Trzebiatowa, Białogardu, Karlina oraz podniesienie bezpieczeństwa powodziowego terenów położonych w sąsiedztwie rzeki Odry, Jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego, czego potwierdzenie znaleźć można w opiniach lokalnych samorządów, na których terenie inwestycje te były przeprowadzane. W skali naszego regionu, samorząd województwa, realizując zadania inwestycyjne zmodernizował ponad

połowę stanu ewidencyjnego wałów przeciwpowodziowych (295 km), podnosząc poziom bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ponad 46 tys. ha, przywrócił odpowiednie przepływy wody w rzekach na długości ponad 180 km oraz zwiększył retencję wodną o ponad 6 mln m³. Efekty te zostały zweryfikowane na mapach ryzyka i bezpieczeństwa powodziowego oraz Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, który został zatwierdzony przez obecny rząd.

Samorząd Województwa przygotował również kolejne inwestycje do realizacji. W obecnej chwili gotowych do rozpoczęcia robót budowlano-montażowych jest prawie 30 inwestycji na łączną kwotę blisko 200 mln zł oraz 8 zadań strategicznych zaakceptowanych przez Bank Światowy do realizacji przez Samorząd Województwa na łączną kwotę 143 mln zł (Bank Światowy akceptował w tym wypadku nie tylko zakres prac, ale również strukturę zarządzania projektem). Prócz zapewnienia pełnej gotowości do realizacji zadań, w postaci opracowanych dokumentacji technicznych, Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego zabezpieczył również mechanizm finansowania ich realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego w kwocie prawie 100 mln zł, z ukierunkowaniem bezpośrednio na gospodarowanie wodami w województwie zachodniopomorskim oraz infrastrukturę z tymi wodami związaną.

Z całą pewnością wprowadzenie przedmiotowej reformy doprowadzić może do zaniechania ich realizacji. Jeżeli taki scenariusz zostanie wdrożony wskazana wyżej pula inwestycji zatwierdzonych i zweryfikowanych w ostatnich dniach, na szczeblu krajowym, w takich dokumentach planistycznych jak aktualizacja Planów Gospodarowania Wodami oraz Plany Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, dla których rząd oczekuje akceptacji Komisji Europejskiej może nigdy nie dojść do skutku. W efekcie nieosiągnięte zostaną zakładane w dokumentach planistycznych cele, na których efekty czeka Komisja Europejska oceniając wdrożenie wytycznych Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej.

W ocenie Samorządu Województwa nie tylko realizacja zadań z zakresu administracji rządowej wskazanych powyżej jest zagrożona. Na szczególną uwagę zasługują tu także zamierzenia inwestycyjne Samorządu Województwa, realizowane jako zadania własne, takie jak choćby budowa ścieżek rowerowych na wałach przeciwpowodziowych lub inne elementy infrastruktury towarzyszącej urządzeniom wodnym. Wobec zapisów reformy, także realizacja takich zadań będzie zagrożona, choć w chwili obecnej są praktycznie gotowe do uruchomienia.

Dużo zostało zrobione, ale równie dużo należy jeszcze zrobić, a minione 18 lat jest dowodem na to, że tylko działania kierowane na poziomie regionu, zdecentralizowane i zależne od znajomości lokalnych problemów i potrzeb, są skuteczne. Tylko takie zarządzanie umożliwia zapoznanie się z problemami mniej medialnymi, ale związanymi z codziennym funkcjonowaniem mieszkańców i przedsiębiorców oraz efektywną reakcją na takie problemy.

Projektowana nowelizacja Prawa Wodnego, zmieniając strukturę zarządzania gospodarką wodną, w opinii Samorządu Województwa potwierdzonej słowami wielu ekspertów i praktyków, doprowadzi do opóźnienia momentu rozpoczęcia realizacji jakichkolwiek inwestycji w całym kraju oraz zmarginalizuje nakłady inwestycyjne na małych ciekach i obiektach hydrotechnicznych, które mają olbrzymie znaczenie dla lokalnych społeczności. Ten właśnie aspekt niedoinwestowania gospodarki wodnej na szczeblu lokalnym był podstawą do przekazania zadań z zakresu melioracji wodnych podstawowych do samorządów województw 18 lat temu, ponieważ przed reformą administracyjną skala realizacji zadań na szczeblu lokalnym była znikoma. Dlatego Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego podkreśla konieczność zweryfikowania przez ustawodawcę prezentowanego w projekcie ustawy kierunku, prowadzi on bowiem do powtórzenia tragicznej sytuacji w gospodarce wodnej z lat dziewięćdziesiątych.

Wskazując na dalsze uwagi do aktualnego projektu zmiany ustawy, na szczególną uwagę zasługuje niedoszacowanie kosztów wprowadzenia przedmiotowej regulacji o kwotę ponad 600 mln zł wynikającą z pozbawienia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi odpowiedzialności za wody przeznaczone do celów rolniczych (rocznie MRiRW przeznaczało na ten cel kwotę bliską 400 mln zł) oraz kosztów funkcjonowania nowopowstałych jednostek rządowych, które zatrudniać będą dodatkowo ponad 3000 osób w całym kraju, oszacowanych na kwotę przekraczającą 200 mln zł.

Kolejnym istotnym argumentem negującym zasadność proponowanych zmian jest fakt, że projekt ustawy, w opinii Samorządu Województwa, doprowadzi do znaczącej redukcji zasobów kadrowych odpowiedzialnych za obsługę zadań w gospodarce wodnej, która wynika z proponowanych zmian w strukturze organizacyjnej. W przypadku wprowadzenia nowelizacji, prognozowana jest chęć przejścia przez fachowców aktualnie zatrudnionych w zarządach melioracji do podmiotów komercyjnych oraz administracji samorządowej niższego szczebla, nie zaangażowanej w realizację zadań wynikających z projektu ustawy. Doprowadzi to do znaczącego ograniczenia możliwości funkcjonowania administracji publicznej w zakresie wykonywania zadań z szeroko rozumianej gospodarki wodnej. Proponowane w projekcie ustawy zapisy nie zabezpieczają w tym zakresie interesu instytucji prowadzących lub mających prowadzić politykę gospodarki wodnej, a jednocześnie nie zabezpieczają interesu samych pracowników, o ogromnym zasobie wiedzy i doświadczenia. Obciążenie znaczącym zakresem obowiązków wójtów, czy burmistrzów spowoduje rozproszenie pracowników skonsolidowanych aktualnie w zarządach melioracji.

Proponowana reforma gospodarki wodnej jest w ocenie Samorządu Województwa na tyle istotna, że doprowadzi do paraliżu organizacyjnego, czego skutkiem będzie znaczące opóźnienie realizacji zadań inwestycyjnych oraz obniżenie efektywności prowadzonych prac utrzymaniowych. O tym, że spowolnienie i nieuzasadnione zmiany mają negatywny wpływ na szereg aspektów w zakresie gospodarki wodnej niech posłuży przykład inwestycji realizowanych ze środków Banku Światowego i

obniżenia, w ciągu ostatniego półrocza, oceny dla naszego kraju przez Bank Światowy w zakresie realizacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły (w tym dla naszego regionu opóźniona jest realizacja tak ważnej inwestycji mającej na celu poprawę zdolności retencyjnych Międzyodrza).

Mając powyższe na uwadze Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego wnosi o ponowną analizę założeń projektu ustawy Prawo Wodne, tak by uwzględnione zostały wytyczne wynikające z przepisów prawa unijnego, uwzględniające jednocześnie uwarunkowania społeczne funkcjonujące w Polsce. Samorząd negatywnie opiniuje proponowane zmiany w gospodarowaniu wodami.

Uzasadnienie

stanowiska Samorządu Województwa w sprawie zmiany ustawy Prawo Wodne.

Reforma administracji w Polsce, przeprowadzona w 1998 roku, mająca na celu doprowadzenie naszego kraju do stanu, w którym decyzje zapadać będą na szczeblu lokalnym, a poprzez to tworząc podstawy dla budowy społeczeństwa obywatelskiego, zakładała przekazywanie kompetencji ze szczebla rządowego do samorządów. Dzięki temu podejmowane na poziomie lokalnym inicjatywy były traktowane priorytetowo w każdym aspekcie prowadzonych w ostatnich 18 latach ocen, w tym w szczególności w pozyskiwaniu środków europejskich zgodnie z zasadą obowiązującą w Unii europejskiej, gdzie najważniejsza jest akceptacja społeczna realizowanych przedsięwzięć, a nie wykonywanie zadań, do których zobligowane na mocy prawa są instytucje rządowe. To właśnie dlatego, zadania związane z gospodarką wodną przekazane zostały do samorządów województw, gdzie przy możliwości lokalnych konsultacji z powodzeniem można było wdrażać działania mające na celu poprawę warunków życia mieszkańców. Powyższe oraz przekazanie pod obrady Komitetu Stałego Rady Ministrów projektu ustawy Prawo Wodne skłoniło Samorząd Województwa do szczegółowej analizy proponowanych rozwiązań. Przeprowadzenie szerokich konsultacji oraz wyniki analiz wskazują jednoznacznie na negatywną opinię rozwiązań proponowanych do wprowadzenia, ze względu na szereg argumentów przemawiających za błędną retoryką i niebezpieczeństwem jakie zmiany planowane do wdrożenia generują.

Planowana do wprowadzenia nowelizacja ustawy Prawo Wodne przewiduje m.in. przeniesienie odpowiedzialności za gospodarowanie wodami i dotychczasowych obowiązków z tym związanych z Marszałków Województw (w przypadku wód o znaczeniu rolniczym) do nowopowstałego organu „Wody Polskie”, obciążenie użytkowników wód opłatami za usługi wodne, czy też znaczące zmiany w podziale obowiązków pomiędzy samorządami terytorialnymi niższego szczebla, RZGW oraz nowopowstającymi jednostkami podległymi „Wodom Polskim”.

W przedmiotowym projekcie ustawy Samorzady Województw tracą całkowicie wpływ na realizację zadań związanych z gospodarką wodną mających na celu zapewnienie trwałego rozwoju regionu. Doprowadzi to w konsekwencji do braku wpływu samorządów terytorialnych na politykę regionalną w obszarze gospodarki wodnej - ograniczenie możliwości realizacji strategii rozwoju regionalnego, poprzez Regionalne Programy Operacyjne – w strategiach regionalnych nie może być, wobec centralizacji zarządzania zasobami wodnymi, uwzględniania przedsięwzięć z tego zakresu. Problematyka związana z gospodarowaniem wodami jest niezmiernie szeroka. Każdy z regionów posiada innego rodzaju problemy kluczowe – dla jednych problemem jest susza, dla innych krótkotrwałe, lecz wyjątkowo gwałtowne powodzie, a dla innych długotrwałe podtopienia obniżające

stopę życia tysięcy mieszkańców. Każdy z wymienionych (i wielu innych) problemów wymaga indywidualnego podejścia i precyzyjnego zrozumienia problemu. I właśnie tego zrozumienia, w ocenie samorządu, zabraknie w przypadku nadmiernego scentralizowania władzy w gospodarce wodnej, co może mieć tragiczne i nieodwracalne skutki w niedalekiej przyszłości.

Należy również zauważyć, że termin wejścia w życie nowej regulacji jest bardzo krótki a proponowane zmiany są zmianami systemowymi – gruntownymi, prowadzonymi na ‘żywym organizmie’, który ma nieprzerwanie funkcjonować chroniąc obywateli RP przed klęskami żywiołowymi - powodzią i suszami. Projekt ustawy z pewnością zaburzy obecną sytuację narażając obywateli na zagrożenia jakie mogą pojawić się od strony wody co zostało podkreślone jednoznacznie w uzasadnianym stanowisku.

Istotnym jest również fakt, że koszty wprowadzenia proponowanej reformy, zostały przełożone na obywateli, to oni bowiem w nałożonych dodatkowych opłatach zapłacą za ‘samofinansowanie’ się gospodarki wodnej (opłaty dla energetyki, rolnictwa, rybactwa, ochrony przed powodzią i suszą, dodatkowe koszty obsługi komunalnej).

Samorząd Województwa mając na uwadze zapewnienie trwałego rozwoju regionu, w tym także w zakresie poprawy systemu zarządzania gospodarką wodną za niezbędne uważa zachowanie obecnie funkcjonujących rozwiązań.

Doświadczenia minionych 18 lat dowodzą jednoznacznie, że podejmowane na szczeblu lokalnym decyzje wynikające z potrzeb zidentyfikowanych w regionie były skuteczne i uzasadnione, czego dowodem są zrealizowane w minionych latach inwestycje (w załączeniu tabela nr 1 zestawiająca kluczowe inwestycje zrealizowane w latach 2008-2015).

Ważnym elementem sformułowanym w przedmiotowym stanowisku jest brak możliwości realizacji zadań na szczeblu regionalnym i ich finansowania. Wprowadzenie nowelizacji ustawy doprowadzi bowiem do zaniechania przygotowanych do realizacji inwestycji (w załączeniu tabela nr 2 zestawiająca zagregowane wskazane w stanowisku zadania inwestycyjne).

W załączeniu przedłożono załączniki (nr 1 i 2) w postaci tabel zestawiających zrealizowane i planowane do realizacji przedsięwzięcia z zakresu szeroko rozumianej gospodarki wodnej. Przedsięwzięcia mające wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców jak i rozwój regionu w skali nie do przecenienia. Zadań tych nie byłoby, gdyby nie aktualnie obowiązujący podział władzy i struktura zarządzania w gospodarce wodnej, który to podział zostanie rewolucyjnie zmieniony w przypadku wejścia w życie proponowanej nowelizacji ustawy.

Mając powyższe na uwadze, w trosce o dobro regionu i jego mieszkańców, Samorząd Województwa wyraża w przedmiotowym stanowisku negatywną opinię dla planowanych do wdrożenia regulacji.

Olgierd Kustor

